SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. CII. No. 100. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MAY 27, 1995. CENTS 50 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СУБОТА, 27-го ТРАВНЯ 1995 р. Ч. 100. РІК CII.

Л. КУЧМА ПОБОРЮЄ ЗЛОЧИННІСТЬ

Київ (УНІАР).— У середу, 24-го травня Президент України Леонід Кучма передав голові Верховної Ради Олександрові Морозові лист, у якому звертається до нього й очолюваного ним парламенту із закликом пришвидшити прийняття законів, спрямованих на боротьбу з корупцією та організованою злочинністю.

У листі Президент пише, що, не зважаючи на вжиті заходи, криміналізація суспільства продовжується. Організована злочинність проникає у владні структури, створюється реальна загроза для національної безпеки держави. Ефективний боротьбі зі злочинністю суттєво перешкоджає й відсутність необхідної правової бази, передусім, законів Української про боротьбу з корупцією, профілактику правопорушень, необхідних змін до законодавства щодо відповідальности посадових осіб, посилення відповідальности за порушення законодавства про валютне регулювання, законів з прикордонних питань та багатьох інших, проєкти яких уже тривалий час перебувають на розгляді у Верховній Раді України.

Президент Кучма запропонував включити до порядку денного сесії Верховної Ради понад 20 проєктів законів, в тому числі й про податок на добавлену вартість, фінансово-промислові групи, державне регулювання ринку цінних паперів, державну програму приватизації тощо.

Президент України знов заторкує питання Чорноморської фльоти

Київ (УНІАР). — Тут у середу, 24-го травня, Президент України Леонід Кучма передав лист президентові Російської Федерації Борисові Єльцинові. Український амбасадор в Росії Федорів вручив листа помічникові російського президента Рюрікову для дальшої передачі Б. Єльцину.

У листі Президент Кучма пише про необхідність поладнати питання Чорноморської фльоти якомога швидше, оскільки ця проблема залишається головною перешкодою на шляху до динамічного розвитку відносин між двома державами.

Президент України вніс пропозиції, здійснення яких дасть можливість у короткий час врегулювати проблеми як України, так і Росії. Л. Кучма закликав невідкладно провести переговори державних делегацій України і Росії з метою узгодження проблем Чорноморської фльоти.

Засновано українську сільсько-господарську біржу

Київ (УНІАР). — Тут засновано Українську сільсько-господарську біржу. Серед засновників цього неприбуткового акціонерного товариства закритого типу — концерн "Украгротехсервіс", "Укрцукор", Головне управління хлібопродуктів Міністерства сільсько-господарських продуктів, комерційні фірми, Градобанк і Банк "Україна".

Біржа функціонуватиме на підставі закону про товарні біржі та власного статуту. Для надання державі можливости впливати на рівень біржових цін на сільсько-господарські продукти, створено державну агенцію

(Закінчення на стор. 3)

ФОНД Л. КРАВЧУКА ІНФОРМУЄ ПРО СВОЇ ПЛЯНИ

Київ (УНІАР). — Тут у приміщенні Будинку Кіно відбулася пресова конференція, присвячена підсумкам діяльности Фонду Розвитку Мистецтв України, більш відомого як Фонд Кравчука.

У пресовій конференції взяли участь: колишній Президент України Леонід Кравчук, який створив і очолює фонд; заступник президента фонду А. Матвієнко і заступники голови фонду — Ю. Блуцький та А. Тереза.

З коротким вступним словом до журналістів звернувся А. Матвієнко, який повідомив, що на черговому засіданні ради фонду розглянуто питання про його дальшу діяльність. Учасники наради визнали за доцільне зосередити працю фонду на декількох великих проєктах, які представляли б кожен з видів мистецтва і, таким чином, сформували б власне обличчя фонду.

Більш конкретно з проблем стратегічних завдань фонду висловився Л. Кравчук: "Свою ролю ми розуміємо в тому, щоб узяти під опіку талановитих дітей та спробувати довести справу до визнання їх талантів у світі".

Журналісти найбільше цікавилися питаннями фінансово-господарської діяльности цієї благодійницької організації. Відповіді ж зводилися головним чином до того, що у зв'язку з ліквідацією найбільшим чином державних пільг для всіх благодійників, фонд змушений скористатися ними задля проведення своєї комерційної діяльности, щоб з часом нагромадити необхідні для самостійного існування гроші. На сьогодні приблизно 80 відс. грошей іде на відновлення обігових сум і тільки 20 відс. — на благодійницьку діяльність.

На запитання з приводу чуток про витрачання грошей з фонду на закупівлю імпортованих алкогольних напоїв для власних потреб, керівники фонду пояснили, що велику партію горілки "Абсолют" куплено не для власних потреб, а для поновлення обігових грошей.

В майбутньому фонд займатиметься лише тими проєктами, якими більш ніхто в Україні не опікується, і не плянує ніяких заходів щодо підтримки масової культури в Україні.

Появилася монографія про проф. О. Оглоблина

Ню Йорк (УІТ). — Недавно вийшла з друку монографія д-ра Л Винара п. з. „Олександер Петрович Оглоблин, 1899–1992, Біографічна студія".

Проф. О. Оглоблин був одним з найвидатніших істориків України другої половини XX століття. Він був рівночасно провідним організатором українського наукового життя в Европі і Америці. Проф. О. Оглоблин був довголітнім головою Історичної секції УВАН у ЗСА і президентом, а опісля почесним президентом. Також був першим головою УІТ, а згодом почесним головою, почесним членом НТШ і редактором історичного відділу Енциклопедії Українознавства, почесним доктором УВУ.

Автор біографічної студії, видатний історик і заразом один з найближчих співробітників проф. Оглоблина, який займався ним аж до кінця життя історика. Монографія складається з таких частин: Вступ. Родинне вогнище Олександра Мезька-Оглоблина (1899–1919), Перша Київська доба — 1919–30, Друга Київська доба — 1931–41, Друга світова війна — 1941–45, Еміґрація — 1945–51, Американський період життя і діяльности Олександра Оглоблина — 1951–92, Кінцеві роки і смерть проф. О. Оглоблина — 1990–92. В окремому розділі „Оглобляна" (додатки) видруковано такі матеріяли: автобіографію О. Оглоблина з 1954 року, вибрану бібліографію праць про О. Оглоблина, бібліографію праць О. Оглоблина, що залишилися в рукописі. В окремому розділі поміщено фотографії проф. О. Оглоблина і його родини. Покажчик імен закінчує цю працю, що основана на архівних матеріялах проф. О. Оглоблина і архівних джерелах автора.

Монографія проф. Л. Винара вийшла обмеженим накладом і призначена на розбудову Видавничого Фонду ім. Олександра і Дмитра Оглоблинів при УІТ, як також для популяризації діяльности і творчости історика в Україні. Бібліотеки можуть набути монографію за 10 дол., а поодинокі замовники за цю саму ціну або добровільну пожертву на розбудову Видавничого Фонду. Добровільні датки і замовлення з пожертвою треба надсилати на адресу: Ukrainian Historical Association, INC., c/o Dr. O. Dombrowsky, 165-16 Clinton Terr., Jamaica, N. Y. 11432.

Мирні переговори у Чечні тимчасово припинено

Москва. — У четвер, 25-го травня, після чотиригодинних розмов, тимчасово припинено мирні переговори між російським і чеченським керівництвом. Переговори відбувалися у Грозному, чеченській столиці, під міжнародним спонзорством і були першим серйозним намаганням знайти мирний спосіб для полагодження цього конфлікту та розв'язку для майбутності Чечні у Російській Федерації.

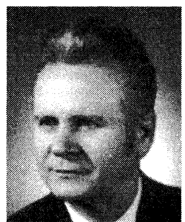
Представник чеченців на переговорах Усман Імаєв заявив, що російська делеґація, яка першою залишила місце переговорів, „не є готовою, щоб перестати мордувати мирне населення". Одначе в принципі обидві сторони погодились знову зустрітися, а російська делеґація підтвердила, що переговори могтимуть продовжуватися за два — три дні.

Переговори відбуваються під протекторатом Організації безпеки та співробітництва

(Закінчення на стор. 3)

В. Ящун отримав номінацію на „Поета року"

Піттсбурґ. — Міжнародне об'єднання поетів відзначило Василя Ящуна номінацією на „Поета року 1995" і запросило на 5-ту Міжнародну конвенцію і симпозіюм, що відбудуться у Вашінґтоні в серпні ц. р.

Василь Ящун

Поезії В. Ящуна в його власному англійському перекладі поміщені в антологіях світової поезії і в „Англо-українській антології американської релігійної поезії", що її з признанням і подякою придбали понад 200 університетських бібліотек і бібліотеки українських наукових установ. На американському конкурсі поезії в Ляс Веґас В. Ящун відзначений як „Голден поет оф 1990", а Українська Мазепинсько-Могилянська Академія нагородила його почесною грамотою як „Поета-лавреата 1992 року".

В. Ящун — професор-емерит Піттсбурзького університету, доктор філософії з славістичних наук, лінґвіст, поет і перекладач, є автором багатьох наукових праць, статтей і рецензій і кількох немалих збірок поезій. Він друкувався в „Свободі" і Альманахах УНСоюзу.

У СВІТІ

ЩЕ РОСІЯ НЕ ПОКОРИЛА вільнолюбних чеченських патріотів і навіть не знати, чи вдасться їй це, а російське міністерство освіти вже прийняло рішення запровадити в чеченських школах на окупованих територіях навчання виключно російською мовою. З Москви і Санкт-Петербургу в Чечню надійшла величезна кількість російськомовних підручників з усіх шкільних предметів.

КОЛИШНІЙ прем'єр-міністер Великобританії Марґарет Тачер, яка перебуває з візитою в Японії, виступила з гострою критикою на адресу Президента З'єднаних Стейтів Америки Билла Клінтона за його намір удвічі збільшити мито на імпортовані з Японії авта, зокрема на 13 моделів кляси „люкс". М. Тачер назвала дії Б. Клінтона „нерозважливими і самовпевненими". Вона також підтримала плян Токіо подати протест проти проголошених Вашінґтоном обмежень на розгляд Світової торговельної організації.

МУСУЛМАНСЬКІ війська відновили артилерійські обстріли тих районів Сараєва, боснійської столиці, які перебувають під контролею сербів. Найбільш жорстокі бої точаться в сараєвських передмістях Златіште, Дебело-Брдо і довкола жидівського цвинтару. У центральній частині Боснії, а також на південному заході, в районі гірських хребтів Динари, об'єднані сили боснійських хорватів і формацій урядової армії Хорватії активно наступають на сербські укріплення.

НІМЕЦЬКИЙ КАНЦЛЕР Гельмут Коль відвідав з офіційною візитою Голляндію. Виступаючи на пресовій конференції в Гаазі, Г. Коль підкреслив, що обидві держави „мають намір об'єднати зусилля у побудові европейського дому — дому миру і безпеки". Г. Коля прийняла королева Голляндії Беатрікс, він також мав переговори з прем'єр-міністром країни Вімом Коком. Сторони обговорили спільне становище Німеччини і Голляндії у процесі підготови міжурядової конференції Европейського союзу на вищому рівні в Маастріхті у 1996 році.

НОВИЙ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕР Франції Ален Жюппе у першій промові перед депутатами парляменту повідомив про пляни свого уряду в ділянці боротьби з безробіттям, яке тепер становить 12.2 відсотка працездатного населення країни. Це найвищий показник серед усіх промислово розвинутих держав. Згідно з пляном А. Жюппе, ті підприємства, що найматимуть до праці людей, які втратили її понад рік тому, діставатимуть спеціяльні пільги. Уряд також плянує підвищити мінімальну місячну платню на 5 відсотків. Тепер вона становить 4,800 франків на місяць.

ДО ТРЬОХ з половиною років тюрми берлінський суд засудив Арнульфа Пріма, одного з лідерів німецьких неонацистів. Його звинуватили у використанні фашистської символіки і в образі держави та її органів. У минулому А. Прім очолював тепер заборонене правоекстремістське об'єднання „Німецька альтернатива", яка заохочувала до нападів правих радикалів на чужинців, називаючи цей вандалізм „процесом самоочищення".

ПОЛЬСЬКІ ПРИКОРДОННИКИ затримали на узбережжі Балтійського моря риболовний корабель, знайшовши в ньому 10 тонн гашишу. На чорному ринку ця кількість наркотиків коштує такі великі гроші, що вони становлять половину річної суми, яку виділяє держава каса на охорону всіх польських кордонів.

ЛІТАКИ НАТО ЗБОМБИЛИ СЕРБСЬКІ УКРІПЛЕННЯ

Сараєво. — Командування НАТО виконало рішення ООН щодо сербів і збомбило з повітря їхні укріплення в околиці Пале, столиці боснійських сербів. Бомби знищили військовий склад зі зброєю. Шість літаків, які брали участь в операції, вернулися на свою базу в Неаполі, Італія.

Серби дістали ультиматум ще раніше, коли вони відмовилися повернути гармати, захоплені ними на складі ООН в передмістях Сараєва. Серби не тільки не зареагували на ультиматум, але й продовжували інтенсивний обстріл боснійської столиці. При цьому вони застосовували фосфоричні гранати, які заборонені міжнародним договором. Термін ультиматуму закінчився в полудень у середу, але НАТО не починало воєнних дій аж до четверга, 25-го травня.

Ще до повітряного удару проти сербів їхній лідер Радован Караджіч остеріг, що у відповідь на бойові дії НАТО серби ставитимуться до працівників ООН як до своїх ворогів. У листопаді минулого року після подібних налетів НАТО серби захопили в полон декілька сотень вояків миротворчих сил. Від того часу ООН не вдавалася до НАТО за допомогою. Однак після недавнього сербського обстрілу Сараєва, у висліді якого загинуло 10 мирних мусулман і 57 ранено, а крім того, убито сербську дівчинку, військові командири ООН вирішили застосувати тверді заходи.

Остання спроба ЗСА переконати президента Сербії Слободана Мілошевіча визнати Боснію і Герцеговину на мала доброго результату. У випадку успіху цей крок вплинув би на боснійських сербів і уможливив би мирні переговори.

В останні години стало відомо, що серби розпочали артилерійський обстріл п'яти міст з тих шести, котрі перебувають під контролею ООН. Найбільше потерпіло місто Тузла, де загинуло до 100 осіб, а щонайменше 200 поранено.

В Перемишлі відбулися бурхливі збори Комісії меншин

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Як подає польський „Нови Дзєнік", в Перемишлі відбулося надзвичайне засідання Комісії сойму для справ народних та етнічних меншин, на якому обговорювано справу цих меншин на терені Перемишля та околиці.

В часі нарад група представників польських комбатантських та патріотичних організацій на знак протесту залишила залю нарад, тому що в селі Глусів, яке член комісії відвідали перед засіданням, є встановлений нелегально пам'ятник борцям УПА. Отож польські представники після відвідин Глушова вимагали випрошення зі залі нарад членів Союзу Українців в Польщі, чого Комісія сойму не зробила. Провідник нарад, заступник голови комісії Єжи Штеліга заявив, що комісія вже від кількох місяців займається розглянення українського менш ин в Перемишлі, а саме причиною засідання комісії тепер був внесок 10 перемиських польських організацій заборонити діяльність в цілій Польщі СУП тому, що цей союз ідентифікує себе із протипольською та „вбивчою" організацією ОУН–УПА і гльорифікує їхню діяльність.

Однак Є. Штеліга заявив, що комісія не може працювати під диктат лише певної частини осібняків тому, що вона має за обов'язок вислуховувати арґументів обидвох сторін. Виглядає однак, що помимо всього в Перемишлі немає великих проблем між більшістю поляків і українською меншиною.

В АМЕРИЦІ

У ВІВТОРОК, 23-ГО ТРАВНЯ, пізним вечером охоронна служба Білого Дому намагалася затримати мужчину, який переліз через високий залізний паркан, що оточує Білий Дім, і прямуючи в сторону президентської обителі та не зважаючи на заклики охоронної служби був прострілений. Місцеві власті оскаржили непрошеного гостя у переступленні законів заборони вступу та посіданні зброї, одначе відкинули будь-які припущення, що він мав намір заподіяти шкоду Президентові чи його родині. Спричинником цього злочину виявився 37-річний Ліланд Вілліям Моджейскі, який, виглядає, має психологічні проблеми.

21 РІК ПІСЛЯ ТОГО, ЯК у неславі його усунено із політичної арени країни, до Вашінґтону повернувся колишній віцепрезидент в Уряді Ричарда Ніксона, Спіро Т. Еґню. Цим разом він з дружиною прибув на офіційне відкриття його скульптурного відображення у сенатських коридорах Капітолю серед цілого ряду скульптурних відображень інших віцепрезидентів. У своєму виступі на згаданій церемонії С. Т. Еґню підкреслив, що свідомий критики з приводу відкриття його погруддя, одначе це є подією історичною і не має нічого до діла з іншими .

ГРУПА ЧЛЕНІВ ОБИДВОХ ПАРТІЙ у Палаті Репрезентантів звернулися до спікера Нюта Ґінґріча, щоб запросити Папу Івана Павла II промовляти на спільній сесії Конгресу під час його відвідин до ЗСА наступного жовтня. З проханням в цій справі листовно та з підписами 52-ох інших конгресменів звернувся конгресмен Джан Бонер з Огайо. Досі жоден Папа не виступав з промовою у Конгресі ЗСА, бо для такого виступу потрібно згоди провідників обидвох Палат і резолюції згоди їхніх членів. Речники обидвох керівників у середу, 24-го травня, підтвердили, що рішень в цій справі ще не має.

У ВАШІНҐТОНІ ДОСІ найважливішими подіями були дебатинад справами збалянсовання державного бюджету, за котрими пильно слідкували не тільки в ЗСА, але й за кордоном. Одначе останніми днями ця ситуація дещо змінилася, бо на арені зацікавлення як у столиці, так і поза нею появилися інше питання — суперництво між двома республіканськими кандидатами на становище Президента ЗСА у виборах 1996 року. Сенатори Роберт Дол з Теннесі та Фил Ґремм з Тексасу почали особисту боротьбу на тлі бюджетних проблем, зокрема, коли йдеться про обіцяне зменшення податків.

Відбулися збори Округи УНС Сиракюзи-Ютика

Сиракюзи, Н. Й. (М. С.) — В суботу, 22-го квітня, відбулися тут Річні загальні збори Округи Сиракюзи-Ютика, на яких присутньою була Марта Лиско, секретар УНС, і радний Володимир Корчинський.

Після нарад (зліва): В. Корчинський, І. Пиндус, М. Лиско, М. Середович

Наради відкрив голова Округи Володимир Корчинський, вітаючи всіх присутніх. Молитву провів о. диякон д-р Мирон Ткач. Протокол із минулорічних зборів відчитав секретар Михайло Середович і його прийнято без змін.

З черги члени Управи звітували про свою працю в минулому році. Обширний звіт подав голова Округи В. Корчинський. Його праця не обмежувалася виключно до місця його замешкання. Він часто відвідував поодинокі відділи, брав участь в нарадах на Союзівці, де розглядались справи підготови до Конвенції в Піттсбурґу. Багато труду вклав у підготову ювілею УНС, який старанням Округи успішно завершився в жовтні 1994 року.

Короткий звіт подав касир Микола Велич. В дискусії над звітами багато місця присвячено святкуванням УНС в минулому році.

За Контрольну комісію звітував Іван Пиндус і він заявив, що праця Управи була вповні успішною і дав внесок на уділення абсолюторії. На внесок о. диякона д-ра М. Ткача, щоб Управу з минулого року залишити в незмінному складі, голосуванням потверджено. І так нова Управа працюватиме в складі: голова — В. Корчинський, заступник — В, Ревюк, секретар — М. Середович, касир — М. Велич; Контрольна комісія: І. Пиндус і Г. Гаврищків.

Відтак М. Лиско виголосила доповідь. М. Лиско ширше зупинилася над організаційними здобутками УНС в загальному й Округи зокрема. Цікаво розповідала М. Лиско, як віднаходити „загублених душ", які були колись членами УНС, а десь у життєвій мандрівці загубилися. Їх конечно треба знову притягнути до союзової родини. Порушила в своєму слові справи нових аплікацій, злуки малих відділів і дуже актуальну проблему відділових секретарів.

Не поминула М. Лиско і інших важливих питань УНС, а можна тут відмітити справи „Свободи" і тижневика. Не забула згадати теж про відпочинок на Союзівці і про проблеми Союзівки.

Слово М. Лиско вислухали присутні з великим зацікавленням і нагороджено його оплесками. Було багато запитів і широка дискусія, в якій участь забирали: о. диякон д-р М. Ткач, Г. Гаврищків, В. Ревюк, І. Пиндус, д-р С. Клюфас і інші.

Цьогорічні Загальні збори є під оглядом проведення наміченого пляну і цілого вахляра проблем і праці Округи та під оглядом досить чисельної участи членства були успішні. Слід відмітити, що великий ентузіяст УНС Василь Майкович, під сучасну пору тяжко хворий, прибув на наради, щоб бути разом із союзовою родиною.

Л. Велич приготовила перекуску, при якій ще довго велись розмови.

ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ

З уваги на свято День Пам'яті в понеділок, 29-го травня, В-во „Свободи" і Головна Канцелярія УНСоюзу будуть закриті. Наступне число „Свободи" друкуватиметься у вівторок з датою 31-го травня. — **Ред.**

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, NJ 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Передплата на рік $55.00, на півроку-$32.00, на 3 місяці-$17.00.
Для членів УНСоюзу $30.00 річно. За кожну зміну адреси-$1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, NJ

Кого нам пом'янути в День Пам'яті?

День Пам'яті — це в американському побуті одне із нечисленних державних свят, що загально притримуються на різні способи та з різними думками.

Для одних — це перш усього можливість відпочити від щоденних зайнять упродовж трьох днів, бо ж День Пам'яті завжди відзначається в останній понеділок травня, для інших — це день спогадів про померлих, і то не лише загиблих у численних війнах, але також про близьких із родини.

Цього року, однак, здається, що думки і молитви усіх, не зважаючи на національне походження, зосередяться таки на тих мільйонах вояків, що боролися і згинули під час Другої світової війни.

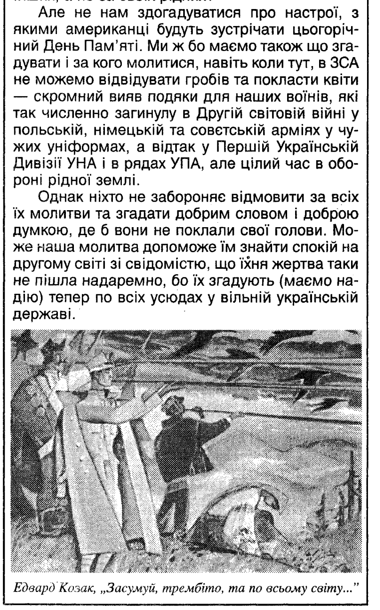
Вже від початку травня відбуваються святкування, відзначення, як радісні так і сумні, закінчення Другої світової війни. І коли одні держави святкують перемогу, а інші навдачу, а ще інші ставлять собі питання, що вони цією світовою війною здобули, в усіх їх були величезні втрати у людях. Тільки подумати — скільки дітей у ті жахливі роки втратили батьків, скільки матерів оплакували своїх синів та скільки родин залишилися розбитими назавжди. Багато із тих, що були безпосередньо заторкнені, вже получилися у другому кращому світі зі своїми найближчими, але ще залишилася достатня кількість дітей, дружин та інших рідних, що у теперішньому пропам'ятному травні згадують тих, що їх втратили п'ятдесят років тому. Саме здається, що тут, у ЗСА, будуть усі рідні в День Пам'яті думати про тих вояків американської армії, які в ім'я свободи та демократичних принципів, а не щоб боронити рідну землю, пішли зі зброєю в руках до Европи проти однієї диктатури і у своїй наївності за наказом політичних вождів передали її в руки іншої.

Цікаво, чи здають собі справу з цього парадоксу усі ті, що в такій боротьбі втратили своїх найближчих? Що вони будуть думати 29-го травня цього року, відмовляючи молитви на могилах невідомих вояків чи таки на справжніх могилах своїх рідних?

Усі вони бачили на світлинах і у фільмах ще так недавно відвідання Президентом Биллом Клінтоном Москви на величавих святкуваннях 50-річчя перемоги над німецькою армією і традиційне покладення вінка до пам'ятника невідомому воякові — як скромні, однак, були короткі передвід'їздові відвідини його кладовища Арлінґтон у Вашінґтоні, щоб віддати шану американським воякам. Чи не насувалося декому тут, у ЗСА, тихе питання, чому тепер так голосно відзначувано тих, що згинули таки за батьківщину і її землю в Росії, а так досі тихо американських вояків, які, може дехто казати, гинули за інших, а не за своїх рідних?

Але не нам здогадуватися про настрої, з якими американці будуть зустрічати цьогорічний День Пам'яті. Ми ж бо маємо також що згадувати і за кого молитися, навіть коли тут, в ЗСА не можемо відвідувати гробів та покласти квіти — скромний вияв подяки для наших воїнів, які так численно загинулу в Другій світовій війні у польській, німецькій та совєтській арміях у чужих уніформах, а відтак у Першій Українській Дивізії УНА і в рядах УПА, але цілий час в обороні рідної землі.

Однак ніхто не забороняє відмовити за всіх їх молитви та згадати добрим словом і доброю думкою, де б вони не поклали своєї голови. Може наша молитва допоможе їм знайти спокій на другому світі зі свідомістю, що їхня жертва таки не пішла надармно, бо їх згадують (маємо надію) тепер по всіх усюдах у вільній українській державі.

Едвард Козак, „Засумуй, трембіто, та по всьому світу..."

Ольга Кузьмович

А КОЛИ ПРИТЯГНУТЬ УБИВЦЮ КОНОВАЛЬЦЯ ДО СУДУ?

Ще у 1992 році всі газети України під великими заголовками одностайно писали про те, що евідентний непокараний вбивця Євгена Коновальця, генерал-лейтенант Павло Судоплатов мусить зазнати справедливої кари. „Убивцю Євгена Коновальця — до суду!", „Кат Євгена Коновальця живий і мусить бути покараний!" — виднiла великими заголовками українська преса, що широко розписувалася про відкриття архівних матеріялів, а журналіст газети „Труд" у Москві Володимир

Остання світлина полк. Є. Коновальця кілька днів перед смертю.

Снєгірьов написав про це, здається, вперше (ч. 110 з 23-го липня 1992). Було також подано, що Судоплатов саме пише спогади і виступає з лекціями.

І справді, два роки пізніше ці його спогади опрацьовані із сином Анатолієм та з передмовою в англійському виданні ні більше ні менше, а історика Роберта Конквеста, вийшли друком у престижевому видавництві Літтл Бравн і Ко і появилися на книжковому ринку у перекладі Джеролда і Леони Шехтерів. Їхня поява, а передусім перший розділ книжки п.н. „Початок", що починається словами „Я народився в Україні...", а відтак описує підготову і вбивство Є. Коновальця, яке розпочало сумнозвісну кар'єру вбивці П. Судоплатова, викликали серед українців особливо широкий резонанс, численні коментарі та декляраціï у пресі. Ряд статтей на цю тему був і в нашому щоденнику, де можна було знайти у всіх коментаторів переконання, що „сповідь" Судоплатова правдива і що ніхто інший, а таки він був тим „славним", так часто описуваним Валюхом. Чи воно так справді, я, як, здається, єдина живуча тут із близької родини, маю право мати певні сумніви, знаючи це добре з оповідань дружини Є. Коновальця тітки Ольги, а також інших близьких моєму дядькові людей.

Не буду, однак, подавати тут мені добре знані і закарбовані у пам'яті дрібні факти, які не можуть змінити ані відвернути того, що сталося, ані спростувати сьогоднішніх „чорне по білому" написаних спогадів П. Судоплатова.

Тут, однак, турбує інший застрашаючий факт, що людина, яка публічно призналася до того вбивства і точно, з усіми подробицями описує його і яку в цьому вбивстві оскаржують усі політичні українські чинники, — досі походжає спокійно по вулицях Москви і живе життям пересічного добропорядного громадянина, без тіні каяття за заподіяне і в славі автора книжкового „бестселлера", що так гарно полоскотав уяву пересиченого враженнями західнього і східнього читача.

Чому? А де ж усі ці заклики, запевнення, гучні деклярації у пресі, що треба вбивцю поставити на суд праведний? А де українське незалежне і вільне судівництво, що вже на підставі видрукуваної книжки і архівів могло б розпочати судову справу проти Судоплатова? А втім, що робить українська Теміда та загальна опінія, що крім цих перших палких закликів у пресі та аналізи книжки вбивці, не вдіє нічогісінького в цій справі?

Минуло вже майже три роки від часу звістки у газеті „Труд", минув рік від появи книжки, а ми трішки погуділи, погомоніли, трішки наша преса і народ пообурювалися і... затихло все.

Здається немов ця леґендарна постать, від якої все таки все почалося, що згинула від рук ворога України з наказу Сталіна, мусіла бути так пляномірно, хоч і потиху, усувана в тінь перед іншою постаттю, яку хоч зустріла подібна доля, стала тепер для цілого народу найважнішою, та ці дві трагедії не стали для нас пересторогою, а лише спричинили звеличування однієї людини і замовчування ролі іншої.

Трохи дивно було мені

Квартал у Роттердамі (Нідерлянди), де загинув Є. Коновалець.

саме тепер, у горезвісний місяць травень, коротко перед датою вбивства у Роттердамі, почути від високозаанґажованих у політичному житті України осіб, у відповідь на запитання, скільки пам'ятників Є. Коновальцеві споруджено вже в Україні, що так любується у будуванні пам'ятників героям, що їм невідомо про воздвигнення нових монументів, лише знають про той у родинному Зашкові, але зате „маєте у Львові вулицю його імени"...

Не про це, однак, гадалося і не те було важне у тому запитанні, а мало воно глибше значення і зміст. Відповідь дістала таку, яку можна було сподіватися і побачити виразно як і з преси, так і з добре скоординованих дій усіх політичних та громадських чинників.

Коли читається усі ці писання, повні патосу та гучно деклямованих слів про „вбивцю — до суду", про те, як „ворожі пазурі досягли провідника", про самохвальство, яке знаходимо у деяких спогадах наших політичних діячів — насувається питання: а чому так замовкли всі, коли йдеться про Є. Коновальця і тих, що спричинили його смерть? Чому справжній основоположник УВО і керівник цілої підпільної акції в західній Україні вже не цікавий і не вартий історичного, а то і судового розгляду? Такі питання ставимо собі на самоті у річницю 23-го травня 1938 року, а перед очима стає, як ясний фільм, потрясення і жах справді цілого народу на страшну вістку про вибух бомби в Роттердамі. Може тому, що не вияснений до кінця і не покараний був той вибух з 1938 року, сьогодні його ехо забрало стільки невинних жертв з приводу безкарного політичного екстремізму і тероризму в 1995 році в Оклагома Сіті.

Тож, як бачите, поганий приклад заразливий!

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про межі журналістичної пристойности

Колись, у давні часи припливу третьої хвилі еміґрації, „коли ще звірі говорили" та була тут активна і дуже поважна Спілка Українських Журналістів, покійний наш сеньйор ґазетярів Іван Кедрин разом з іншими вже покійними „стовпами" нашого фаху уложили кодекс українського журналіста, якого всі поважно та строго дотримувалися. У ньому передовсім вимагалося суворого виконування норм пристойности у писанні, без вживання лайки і неперевірених фактів, поводитися на газетних шпальтах з гідністю та повагою, що мало відрізняти українську пресу від іншомовної, брукової, чи пак, як її звуть, жовтої.

Хоча майже всі творці того кодексу перенеслися у кращий світ, все ж у більшості наша діяспорна преса тих засад далі дотримувалася зі „Свободою" на чолі.

Але, на превеликий жаль, некоординована журналістичною етикою свобода слова, яка після довгих років цензури запанувала тепер в Україні, проявляється у найгіршій формі, позбавленій межі пристойности саме на сторінках тамтешньої преси. Там на порядку денному є друкування лайливих обмов, погроз одних проти інших із подаванням прізвищ, без найменших скрупулів щодо пристойности у стосунку до тих осіб, про яких місцеві журналісти з оправданих або частіше неоправданих причин пишуть неґативно та обкидають їх болотом.

Так, там запанувала анархія слова, але не стала ще панівною друга засада, а це можливість заскаржити журналіста до суду за інсинуацію, не оперту на доказах, без подання беззаперечних фактів, або просто за глумливо-безвідповідальне вказування пальцем, що ця людина поповнила зовсім ще юридично недоведений злочин.

Відкрийте першу ліпшу газету з Києва чи Львова, а знайдете в одному числі ряд новинок чи інтерв'ю за шкалюючий зміст яких, тут, в ЗСА, могли б журналіста притягнути до судової відповідальности з компенсатою за моральні шкоди у дуже високих сумах.

Треба мати надію, що з часом ця погана звичка журналістів зміниться і вони будуть обережно перевіряти всі факти та не обкидувати лайкою окремих, всім знаних людей тому тільки, що комусь вони не сподобалися з тих чи інших причин.

Але, як досі, кодекс журналіста не існує юридично, а найгірше, що ця зле зрозуміла, неетична свобода слова перещеплюється також на Захід, до нас. Часто тепер українська преса тут передруковує повністю статті чи інтерв'ю з газет України, не зважаючи на те, чи все у тих статтях відповідає перевіреній правді, а при тому не аналізуючи критично тон та брудні інсинуації. Саме потрапив мені до рук, як приклад того, передрук із газети „Незалежність" розмови на тему долі українського кіна, де без розбору і скрупулів називаються імена тих, що буцімто вкрали гроші, призначені на фільм, але без подання доказів. Пригадується недавня історія із торгівлею дітьми у Львові, що досі ніяк не є вияснена до кінця та закінчена, а львівські часописи вже поспішили писати, хто за ким стояв, керуючи виконавцями тієї торгівлі, а західні засоби масової інформації зі задоволенням це передрукували.

Але порядність журналіста вимагає не тільки не писати чи передруковувати неперевірених вісток чи наклепів на окремих осіб, але й бути поміркованим у кожній своїй критиці — поганій чи добрій. А в нашій пресі аж роїться від екстрем. Один вихваляє під небеса, а інший незаслужено і нечесно критикує, тому що із якихось причин дана людина йому не до вподоби. І тут знову не пишу „на вітер", а опираюся на фактах, що їх можна легко доказати. Саме недавно одна така стаття мистецького критика викликала серед читачів загальне і щире обурення, тому що вона перейшла межі пристойности, критикуючи не лише виконавців імпрези, але і цілу українську публіку. І тут саме як у цілій необмеженій теперішній свободі

(Закінчення на стор. 3)

Володимир Жила

ДОКУМЕНТИ З МАРТИРОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

II

Сьогодні можна сміло сказати, що коли б поляки почали їх проводити в життя, а їх треба було б проводити силою, то на східніх землях Речіпосполитої було б, без сумніву, прийшло до повстань, революції і взаємної різні. Бож українцям у цьому тяжкому становищі, як пише автор, залишалися дві можливості: повне знищення, або затяжна боротьба.

Щастя, що у вересні 1939 року спалахнула Друга світова війна й Польща впала її першою жертвою, тут же й пропали тимчасово її задуми й проєкти, що передбачали знищення українців. Хай, отже, згадані 68 жалюгідних документів посвідчать, до чого може привести країну захланність її проводу, його політична меґаломанія, його підступність та віроломні задуми.

Здавалося б, що втрата незалежности, якої зазнала Польща у війні, повинна б зробити її політичний провід більш розсудливим, зокрема у час, коли над країною, як пише М. Сивіцький, „диміли комини крематоріїв". Але так, на жаль, не сталося, польський уряд на вигнанні в Лондоні зовсім не брав до уваги ні втрати незалежности, ані наслідків поразки та окупації земель, які поляки в минулому називали „кресами всходніми". Ці землі в 1939 році опинилися під совєтською окупацією, а в 1941 році відійшли під німецьку окупацію. А тут польський еміґраційний уряд став плянувати чергове загарбання цих українських земель. Уже за першої совєтської окупації він почав закликати поляків на Волині вступати до Służby Zwycięstwu Polski або Związku Walki Zbrojnej з метою вести боротьбу за ополячення східніх земель. Наслідки цього виявилися трагічними, бо привели до загибелі багатьох тисяч польської патріотичної молоді та спричинили обновлене розбудження ненависти серед українців. За часів німецької окупації поляки були ще більш активними, а їхня ворожість до українців зростала з кожним днем.

Поразка німців під Сталінградом на початку 1943 року стала першим проблиском можливости перемоги альянтів. Вона причинилася також до зміни наставлення серед польських лондонських політиків щодо відродження польської державности. Але тут несподівано поляки опинилися в трудній ситуації, що склалася в наслідок їхньої приналежности до коаліції з Совєтським Союзом, який відмовився повернути їх західньоукраїнські землі, окуповані ним в 1939 році. Таким чином мільйони поляків опинилися на чужій території, зненавиджені автохтонним населенням через їхню співпрацю з німцями, що була звернена проти українців та інших меншин. У додаток ці меншини вважали поляків зайдами й загарбниками на своїй території, бо їх поселила туди окупантська польська держава з метою ополячити ці землі. Але лондонські польські політики цього якимось чином не добачали, чи, може, не прив'язували до цього більшого значення. Не зацікавилася цим питанням і польська історіографія, щоб донести це до відома польського загалу. Тому документи другого тому (а їх аж 54), які докладно віддзеркалюють ці питання, залишилися невідомими широкій польській публіці. Через те, як слушно підкреслює автор, „польський читач, зокрема молодь, не могли відповісти на питання: з якої ж причини в 1943—1944 роках різали поляків на Волині та в Східній Галичині?" І найгірше, що відповіді на це питання не можна було знайти в жодному підручнику.

Підготова і публікація документальних матеріялів, як знаємо, кропітка й відповідальна справа, в цьому, без сумніву, переконався і М. Сивіцький, працюючи в цій ділянці. Документи треба вміти знайти, прочитати й прокоментувати. В наш час, до речі, допитливий читач часто-густо звертається до документів, щоб краще зрозуміти твердження вченого й самому відшукати наукове джерело. Тому документальні видання повинні бути бездоганно точними, наявність тут навіть незначних помилок неприпустима. Це саме й найбільша прикмета рецензованої праці. Читаючи її, помічаємо на кожному кроці доцільність і спрямованість наявних тут документів. З них, як пише автор, виростає „зненависть, різанина (вбивання людей — В. Ж.), трагедія". А це якраз і була мета цієї праці — вказати на причини, що привели до такої страшної міжнаціональної ворожнечі між українцями й поляками. Іншими словами, розв'язати складне питання історії і знайти винних, що причинилися до цієї трагедії. Як ми уже згадували, цими документами зовсім не зацікавилася польська історіографія, вона їх чомусь оминала й далі оминає, вони для неї нібито не існують. Наприклад, монументальна збірка „Armia krajowa w dokumentach" (другий том) має окремий звіт „Українська справа", але найзамітніші фраґменти відносин з українцями тут пропущено. Це саме торкається і доповіді „Ukraińska sprawa", що появилася в паризькому виданні „Zeszyty historyczne" (1985). А це, до речі, все, що було доступне польському читачеві. Тому і всю вину за різанину 1943—1944 років, щоб полегшити своє горе, поляки з легкої руки звалили на українців.

Опрацьовуючи свою монументальну працю „Dzieje konfliktów polsko-ukraińskich", Микола Сивіцький виконав подвійне завдання: врятував українську національну честь, доказавши, що українців не можна очорнювати, не маючи доказів у руці й тут же виправив польську історіографію, вказуючи на її грубу помилку промовчування вищезгананих крайових документів до 1939 року та лондонських документів до половини 1944 року. В своїх статтях автор виступає дуже розумно й тверезо, зокрема коли пише про наслідки окремих трагічних подій та про їх причини. Він вважає, що про ці речі, якими болючими вони б не були, треба обов'язково говорити й писати, але робити це щиро, відверто й до кінця, не приховуючи навіть разючих і найбільш трагічних подій. Тільки щирість збудує добрі міжлюдські і міждержавні стосунки, загоїть рани та виполе з душі й розуму думки про жорстокі події минулого: заподіяні кривди та каригідну діяльність попередників. Ми ж за їхні вчинки й помилки не відповідаємо.

Нормалізація відносин між українцями й поляками конче потрібна і то перш за все в галузі політичній. Аджеж Польща сама собою ніколи не стане такою силою, щоб витримати натиск зі Сходу й Заходу, зокрема, коли існуватиме як держава в своїх етнографічних кордонах. Трагічний вересень 1939 року показав чітко, що розраховувати на далекий Захід не можна, тому треба обов'язково наблизитися до своїх сусідів, до нових держав, що постали на руїні совєтської імперії. Передовою державою та кращою дружньою силою може бути тут тільки Україна, яка разом з Польщею утворить велику силу. Коли б до цього прийшло в історії, а до того напевно прийде, то заслуга належатиме перш за все Миколі Сивіцькому, піонерові добрих і дружніх стосунків з Польщею.

Тут буде доцільно дещо сказати про автора рецензованого видання. Народився він у вересні 1917 року в селі Підлужжя на Дубенщині. Д-р Микола Сивіцький, колишній в'язень совєтських концтаборів, згодом співорганізатор Українського Суспільно-Культурного Товариства в Польщі та редактор „Нашого Слова" у Варшаві. Він автор споминів „Записки сірого волиняка" та цінної наукової праці „Богдан Лепкий — життя і творчість" (1993). Праця ця виросла з його дисертації, що завершилася докторатом у Ягайлонському університеті в Кракові в 1983 році.

У двох томах „Dzieje konfliktów polsko-ukraińskich" значних огріхів ми не знайшли, за винятком друкарських помилок, які слід віднести на карб коректора. Далі у списку змісту на стор. З першого тому треба було б виділити заголовки частин, бо інакше вони співіснують із заголовками окремих статтей. В цьому ж першому томі появилися деякі українські назви сіл у неправильному написанні, як їх офіційно вживали поляки. Так, на стор. 72 повинно бути „Nowego Sioła", на стор. 77 — „Hnilice Wielkie", „Huszczankach", на стор. 78 — „Lisieczyńcach", „Roznoszyńcach" і на стор. 79 —„Pieńkowce". І останнє — дуже вже обмежений тираж видання (5,000 примірників), яке, без сумніву, зацікавить багатьох читачів. А що ж тоді покладемо в бібліотеки? А воно ж там обов'язково повинно бути. Надіємося, що його український переклад, який готує НТШ у Львові, появиться більшим тиражем і краще забезпечить потреби бібліотек і читачів.

Взагалі ж рецензоване видання „Dzieje konfliktów polsko-ukraińskich" справляє добре враження і найбільше тим, що в ньому і звичайний читач, і дослідник знайдуть не лише корисний матеріял, а й широкі дані про мартирологію українського народу.

„Літопис Бойківщини"

Річник присвячений дослідам історії, культури й побуту Бойківщини. Склад редколеґії: о. митрат Семен Їжик, Галина Утриско, Квітослава М. Кушнір, Ліда Бурачинська, Йосип Тереля, Лука Костелина. Видає Головна управа Товариства „Бойківщина" ЗСА — Канада.

Цей літопис видрукуваний на доброякісному папері. На обкладинці бойківська церква в селі Сможе. Подано адреси представництв.

Ми звернули більшу увагу на статті: „Прорізуючи тьмяні мряки" Василя Артимовича, „Стежками Михайла Зубрицького", „З історії дрогобицької Української Учительської Семінарії Сестер Василіянок". З черги „Кам'яниста дорога" Михайлини Рошкевич, „Другий світовий конґрес Союзу Українок" Ростислави Федак. Цієї ж авторки „Українські поетеси як феномен української культури", слово про поетесу Ірину Дибко-Филипович, виголошене на засіданні круглого стола Союзу Українок міста Львова 18-го травня 1994 року, Микола Мушинка (Пряшів) „До двадцятиліття з дня смерти Василя Ґренджі-Донського".

Ось одна зі строф його поеми:

Люблю тебе, мій рідний краю,
Мов до матусі я горнусь,
Ридаєш ти — і я ридаю,
Смієшся ти — і я сміюсь.

Книголюбам і зацікавленим збірником подаємо адресу: „Boykivshchyna", 2222 Brandywine St., Philadelphia, Pa., 19130; tel.: (215) 567-3186.

Я. К.

Про межі...

(Закінчення зі стор. 1)

преси, може, треба б пригадати про наш колись прийнятий кодекс і його повторити? Тільки хто буде його дотримуватися і ним визначених меж, де кінчається справжня журналістична робота, а починається пашквільство?

Рівно 100 років тому, коли світової слави письменника Оскара Вайлда засудили за його писання на два роки тюрми, він зі жалем сказав: „Тепер дозволяється на свободу писання журналістам, але повністю обмежується письменника".

Тепер в українській пресовій дійсності мають свободу і одні, і другі, але чи йде це на користь читачам і журналістам, що мають своїм консументам казати по змозі правду, правду і тільки саму правду?..

О-КА

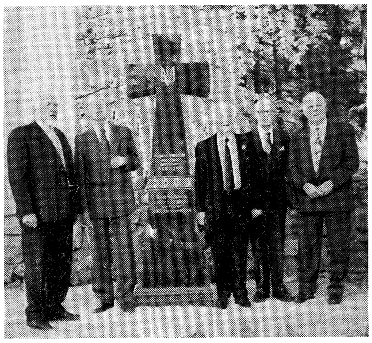

На площі концтабору Ебензее височіє пам'ятник українським політичним в'язням

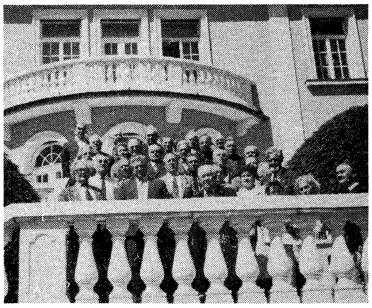

Біля пам'ятника українським політичним в'язням в Ебензее (справа): проф. Володимир Кальваровський, голова Ліґи УПВ в Німеччині, д-р Олег Вітошинський, Саарбрюкен, д-р Михайло Марунчак, голова Світової Ліґи УПВ, Канада, Степан Петелицький, Ричмонд, Б. К., Канада, Анатолій Повзик, директор Гірничо-видобувчого комбінату „Біличі", Україна, де споруджено пам'ятник політв'язням. Пам'ятник відслонено 6-го травня у 50-річчя звільнення з нацистських концтаборів.

6–7-го травня ц. р. під час мавтгавзенівських відзначень 50-ліття звільнення з нацистських концтаборів на площі колишнього табору Ебензее біля крематорійних приміщень відкрито пам'ятний хрест з написом „Синам України, погибшим в концтаборі Ебензее". Тут видніє двометровий хрест з ґраніту габро, виконаний в кам'янообробній фірмі „Біличі" в Україні. На перехресті зображено Володиміріц тризуб, а понижче зроблено напис-присвяту двома мовами, українською й німецькою.

Відслонення українського пам'ятника, за існування якого йшла п'ятирічна боротьба з адміністраційними чинниками табору, мало величавий характер. По закінченні загальних церемоній з участю людей різних національностей предсідник міжнародного комітету надав офіційне слово представникові українського комітету Борисові Ямінському, який добірною німецькою мовою привітав всіх присутніх від української громади в Австрії та подав коротку історію українських втрат в боротьбі з нацизмом в часі Другої світової війни. Водночас він запросив усіх до участи у відслоненні пам'ятника українським жертвам.

Друга частина програми відбувалася вже біля українського пам'ятника. Нею вміло керував Б. Ямінський, голова Австрійсько-Українського товариства. Він найперше зачитав привітання від Канцлера Австрійської Республіки д-ра Франца Враніцького, авторитет якого поважно заважив на тому, що був отриманий дозвіл офіційних чинників Австрії на поставлення українського пам'ятника. Черговим промовцем був амбасадор України в Австрії Микола Макаревич, який одночасно очолює організації Юнеско у Відні. Він зачитав привітання Президента України Леоніда Кучми українською мовою, а на німецьку водночас перекладав голова Австрійсько-Українського Товариства Е. Штайнгаґен. Голова Світової Ліґи Українських Політичних В'язнів д-р Михайло Марунчак промовляв німецькою й англійською мовами, закінчуючи віршем Ю. Клена „Помолімся за всіх". Від в'язнів

Учасники з Києва на відвідинах української амбасади у Відні.

ҐУЛаґу мав слово Євген Пронюк, голова Всеукраїнського Товариства Політичних В'язнів і Репресованих з Києва, який одночасно є членом Верховної Ради України. Виступ теж мав інж. Богдан Качор із ЗСА, колишній в'язень Ебензее.

Після промов усі вищеназвані особи, а також керуючий Австрійсько-Українським Товариством Е. Штайгаґен зняли покривало з пам'ятника, а присутні заінтонували національний гимн „Ще не вмерла Україна". Амбасадор М. Макаревич враз зі своїм військовим аташе, полковником Віктором Цимбалюком, віддали окремий військовий салют.

До релігійної програми перед пам'ятником запросив амбасадор та керуючий програмою Борис Ямінський о. мітрата Олександра Дзеровича й о. протопресвітера Паладія Дубицького, який для цієї цілі прибув з Мюнхенау Згадані в асисті о. І. Смоктуновича і О. А. Фіґурика враз з хористами парафії св. Варвари під керівництвом А. Гнатишина відслужили Панахиду. Запаленням свічок та складенням вінків закінчено цю пропам'ятну імпрезу.

По закінченні програми від імені амбасадора М. Макаревича, який одночасно є представником у Відні в організаціях Юнеско, присутніх, серед яких були і гості з України, запрошено на перекуску. З Києва прибув автобус з членами Української організації борців антифашистського опору, були члени Спілки Політв'язнів зі Львова, члени Ліґи Українських Політичних В'язнів з Мюнхену. Чисельно прибули члени Світової Ліґи. З Відня прибув автобус з членами Австрійсько-Українського Товариства, очоленого братами Штайгаґенами та Борисом Ямінським. Гостина була численна і достойна. Члени Світової Ліґи викінчували роздавати бюлетені СЛУПВ німецькою мовою, якими вони знайомили всіх приявних вже на міжнародній імпрезі. Вони теж вручали євілейні коверти з мапами концентраційних таборів, в яких перебували й гинули українці.

Успіхи української імпрези в Ебензее треба завдячувати не тільки політв'язням, які збереглися при житті і зложили щедру жертву на цей пам'ятник, але теж жертвенності Києва і його майстрам, які такий пам'ятник спорудили своїми коштами. Інтервенції української амбасади у Відні змобілізували справу до завершення. Урядові чининки Києва подбали, щоб пам'ятник наспів саме на час святкувань, Амбасада дала поміч в транспортації, а радник Юрій Гончарук враз з Борисом Ямінським зробили вклад в організування програми. Годиться ще додати, що в мавтгавзенівських святкуваннях взяла участь військова делеґація ЗСА, а серед неї — майор, який провадив відділом війська в часі ліквідації нацистської геґемонії.

М. Г. Мар

50-річчя подружжя І. і В. Цапів

Поздоровляємо маму і тата, бабцю і діда з цієї нагоди.

Ілько народився в Україні 1-го серпня 1922 року у селі Гординя, Самбірський район, Львівська область. Валентина народилася в Україні 13-го квітня 1925 року у місті Бердянськ, Запорізька область. Ілько і Валентина зустрілись у місті Вестфаль 1942 року, коли їх забрали до Німеччини. Там Ілько працював у шахті. Нелегку працю виконувала і Валентина. Там вони одружились в 1945 році, 30-го травня, де народився син Орест. У 1948 році разом виїхали до Франції. Ілько робив у копальні три роки, а Валентина дбала про виховання сина. У 1951 році родина виїхала до Канади, до Садбирі, Онт., де народилась дочка Юля. Знову Ілько працював у копальні, а Валентина, де попало. Після звільнення з праці, Ілько і Валентина виїхали до Монтреалю. Наступні 32 роки Ілько працював на паперовому комбінаті Дж. Дж. Маршалла, а Валентина працювала як домашня робітниця. Їхні сини Ігор і Олесь народились у Монтреалі у 1955 і 1958 роках. Ілько і Валентина пішли на пенсію у 1988 і 1990 роках.

Ілько і Валентина навчали своїх дітей у українській школі, навчали танців, хорового співу, а на відпочинок посилали до українських виховних і відпочинкових осель. Завдяки батькам всі діти виховались в українському дусі.

Щира подяка за вашу любов, підтримку, жертвування і заохочення. Дякуємо за всі спогади і науку традицій, вартостей та звичаїв, які живуть у нас.

З нагоди 50-річного ювілею подружнього життя, бажають Вам Божого благословення, кріпкого здоров'я, любови та многих літ син, д-р Орест Цап з внуками Андрієм і Стефаном, донька Юля з мужем Романом та дітьми Романом мол., і Тарасом, сини д-р Ігор Цап і мґр Олесь Цап.

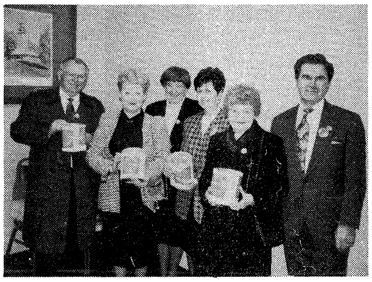
З цієї нагоди складаємо 50 долярів на пресовий фонд „Свободи".

Діти і внуки

В. і І. Цап

Чикаґо у 9-ту річницю трагедії Чорнобиля

Збірщики ТУМ-Чікаґо (зліва): О. Еліяшевський, Л. Калін, Л. Еліяшевська, В. Боднарук, В. Демус і Б. Боднарук.

26-го квітня минуло дев'ять років з того часу, як на атомній станції в Чорнобилі вибухнув реактор число 4, приносячи величезну шкоду для населення та довкілля України і Білорусі. Цей вибух був набагато сильніший, ніж атомні бомби, кинуті на Японію в Другій світовій війні. Наслідки цього трагічного вибуху і дальше виявляються у захворюванні багатьох дітей на різні роди рака, особливо на левкемію.

Щоб відзначити цю трагічну дату і в якийсь спосіб помогти дітям України, активісти Товариства Української Мови (ТУМ) в Чикаґо перевели збірку під церквою свв. Володимира і Ольги в неділю, 30-го квітня, яка дала 667.21 дол. Надійшли ще додаткові пожертви від громади на суму 400 дол.

Напередодні збірки, в суботу, 29-го квітня, член Управи ТУМ–Чикаґо д-р Богдан Боднарчук перевів гутірку для учнів „Рідної Школи" від 5-ої до 10-ої кляси, на тему „Сьогоднішній стан дітей в Україні". Він висвітлив фільм, в якому показано лікарні, де лікуються діти, які потерпіли від наслідків Чорнобиля, як також показано інтерв'ю з батьками та учителями, діти яких хворіють після катастрофи. Від учнів „Рідної Школи" було передано 50 дол. на допомогу дітям Чорнобиля.

За зібрані гроші, разом 1,117.21 дол. було закуплено дитячі вітаміни і переслано для дітей в Кривому Розі та в Полтаві.

Управа ТУМ-Чикаґо висловлює щиру подяку о. крилошанинові Іванові Кротцеві, настоятелеві парафії свв. Володимира і Ольги, за дозвіл на збірку та за щиру підтримку української громади в Чикаґо.

Управа ТУМ-Чикаґо

Байройтська гімназійна книга

Книга байройтської гімназії вже здається до друку та більше матеріялів не приймається. Від попереднього з'їзду, на якому рішено видати книги, вже пройшло майже два роки та призбирались дуже цікаві матеріяли. Завдяки жертвенності колишніх студентів гуманістичної, реальної гімназії та МУК, ця довгоджана публікація в ювілейний 50-річний рік вже побачить світ. У ній гімназисти знайдуть розшукані численні зміни з Байройту та околиці та призабуті обличчя. Таборові фотографи зафіксували на плівку табір, професорів, поодинокі кляси, хор, гімназійні виступи, курси танців, Пласт, гімназійне церковне та пластове життя, спорт, гуртожиток і численні прогульки.

Перед очима читача калейдоскопом проходитимуть молоді роки, повні запалу та ентузіязму, пригадається наука, праця та розваги. Нарешті бабці та дідусі можуть показати їхнім діям і внукам свою книгу, в якій оживе молоде життя, юні мрії та надії, а їх справді було так багато! Вони покажуть їм своїх професорів, заслужених діячів нашої культури, друзів, подруг, і поділяться з ними своїми сподагадами та переживаннями.

Ентузіязм не вгасає і такі добродії зложили свої жертви: по 100 дол.: проф. Анастазія Оґроднік-Жилава, Ольга Сильвеструк-Захарій, Дарія Боднар-Федорів, (у пам'ять своєї мами Ольги), Мирослава Захаріясевич-Салдан, Ярослава Блабан, Наталія Малинівська-Олексин, Іванна Шкафаровська (у пам'ять своєї мами Марії Пристацької), Стефанія Баґан-Присяжнюк, Андрій Андріюк. Олександер Бартків зложив 75 дол., а Зоя Герець-Лиценко 50 дол.

Повний список жертводавців, які зложили по 100 дол. на видавничий фонд, буде поміщений у книзі, тому хто ще хотів би вислати свою пожертву, мусить це зробити до 5-го червня 1995 року. Ці, що зложили по 100 дол., одержать пропам'ятну книгу в твердій оправі задармо. До того реченця ще можна висилати гроші, як тривалу пам'ятку, про померлих членів родини, професорів, друзів, опікунів кляс, подруг чи однокляснинків. Рівнож можна ще висилати оголошення чи особисті побажання зі світлинами, або без них, до того реченця. Одна сторінка коштує 200 дол., пів 100 дол., чверть 50 дол. а одна восьма 25 дол. Редакція сподіється, що книга вийде на час. Вона друкується малим тиражем і щоб пізніше не жалувати, треба вже її замовити у Звені Івахів-Романів. Всі гроші слід слати на адресу: Mrs. Zvena Romaniw, 9231 Laramie Rd., Philadelphia, Pa. 19115.

З нагоди 50-ліття заснування гімназії наступна ювілейна зустріч учнів гуманістичної, реальної гімназій, МУК та мешканців табору відбудеться в суботу, 16-го, та неділю, 17-го вересня 1995 року на Союзівці. До милої зустрічі!

Ярослав Ликтей

Мирні...

(Закінчення зі стор. 1)

тва в Европі, а керівник її місії в Ґрозному та організатор переговорів Шандор Межарос твердить, що обидві сторони, на його думку, в наступній зустрічі говоритимуть про конкрені можливості припинення військових дій. Ніколай Семйонов, голова російського цивільного управління у Чечні, твердить, що становище Росії не міняється, а переговори є на те, щоб устійнити в який спосіб роззброїти чеченських бунтарів. У той самий час речник Джохара Дудаєва, Молдаві Удуґов, підтвердив, що їхні вимоги також незмінні — російські війська мають забратися з Чечні, зони безпеки мають бути встановлені під контролею міжнародних спостерігачів.

Аналітики уважають, що Москва не погодиться на ні одну з чеченських вимог, бо уважає Чечню частиною Російської Федерації. Хоча ця вій-на коштує Росію чимало і не тільки фінансово, то спостерігачі підкреслюють, що Джохар Дудаєв, а не президент Боріс Єльцин мусить ховатися.

Засновано...

(Закінчення зі стор. 1)

ринку продуктів сільського господарства, головним завданням якого є формувати та використовувати резерви продовольства для проведення продовольчих інтервенцій на біржі. Торги відбуватимуться не тільки наявною готовою продукцією, а й запропонованими контрактами.

І забриніла сльоза за романтикою молодости...

„Вечір пісні і слова" в УОКЦентрі відкрила у гарний травневий день Анна Максимович, з Головінських, із привітанням до авдиторії цієї камерної імпрези, про влаштування якої подбав відомий зі своєї організаційної діяльности 43-ий Відділ СУА, який саме вона очолює. Вела вечір Людмила Чайківська, без стриманої дотепности якої у нас у Філядельфії подібні імпрези не відбуваються.

Побудовано вечір на пісні-музиці і поетичному слові Романа Купчинського. Належала імпреза до серії уже проведених первісно в Ню Йорку, а повторно влаштованих у Філядельфії для вшанування пам'яті тих мистців слова, що ще не так давно „топтали ряст" і були членами нашої культурної громади в ЗСА, серед них Едвард Козак, Остап Тарнавський і Роман Купчинський.

Л. Ліщинський читає поему Романа Купчинського „Цяпка-Скоропад"

Стрижень вечора творили письменників, т-ва „Метуса", з ранніх 1920-их років т. зв. Молодомузівців, до яких належали також Лев Лепкий, Юра Шкрумеляк, Олесь Бабій, Микола Голубець і Василь Бобинський, може, найталановитіший із них — його поетичний талант дуже шанував Роман Купчинський.

Захоплений природою, Р. Купчинський у своїх творах уособлював її, що було своєрідним явищем антропоморфізму в поетичному слові. Глибокий чистий ліризм проймає його ранню творчість. Та мав він і інші способи вислову, хоча б епічно-сатирична поема „Цяпка-Скоропад", яку знаменито прочитав під час цього вечора Любарт Ліщинський (мистець у кераміці і в подачі поетичного слова). У його читанні постав, наче живий, колеґа автора — усусівець, що у своїх манерах, як князь Скоропад, стояв на межі між пізнім середньовіччям і XX століттям.

Був Р. Купчинський і прозаїком (трилогія „Заметіль"); був і драматургом — „Великий день", драматична поема з 1921 року. Був він також автором „Мисливських оповідань". У Львові у міжвоєнний період, мабуть, найкраще знали його як автора знаменитих фейлетонів, друкованих у „Ділі" під псевдонімом Галактіона Чіпки.

Теплий, а заразом барвистий образ поета-співця подавала Ольга Кузьмович не у довгій читаній доповіді, а у фраґментах, сидячи вигідно в кріслі, в елеґантній позі дами в сальоні; на тлі розповіді-фраґменту слідувала словесна і вокальна ілюстрація у слові і мелодії. Раз авдиторія прислухалася до „Терпких думок" Р. Купчинського, в яких автор афористичним способом характеризує українську людину — суспільного діяча з усіма її вадами, де кожен міг і себе у дечому віднайти, а другий раз — це пісні на слова і музику Р. Купчинського у виконанні подружжя Стащишинів, що є абсольвентами Львівської консерваторії: Михайло — бас-баритон, диригент філярмонії; Ольга — сопрано. Пісні Купчинського у супроводі народних інструментів — кобзи і бандури — це справжня духова насолода. Велика прецизність музично-вокального виконання, при тому глибока культура володіння вокалом; насолодою було слухати особливо низькі ноти у виконанні Ольги; при тому треба ствердити прекрасну дикцію виконавців.

Так почули присутні улюблені романси з їх молодости — баркаролю „Човен хитається", „Лети, моя думо, в вечірню годину", а також зворушливу стрілецьку — „Засумуй, трембіто", а згодом — пластові, яких залюбки ще й тепер співають наші пластуни довкруги ватри. Скільки багатства розсипав автор-творець перед нами й перед наступними поколіннями...

Ті, хто любить мистецьку рецитацію ліричних творів, мали велику приємність слухати виконання відомої акторки Лариси Кукрицької. Вдумливо, а то й із блиском сльози зворушення, слухали присутні її читання, — коли ми наче бачили у словах весну „із безхмарною синявою і сонцем золотими, бачили пізнє літо, коли „пташки наче похрипли, а на траву сідає ржа"... Чули розмову (мабуть, без слів) — між Коханим і Любою...

Тож може зрозумілим стане заголовок нашого допису, бо ж ми таки помітили під час „Вечора пісні і слова" сльозу за романтикою молодости...

Особливо приємно було вітати на цьому „Вечорі" сина нашого улюбленого автора, Юрія Купчинського з дружиною. Він і поділився з нами своїм безпосереднім спогадом дитинства, коли ла розповідь Ольги Кузьмович, письменниці, літератора і журналістки, батьківський дім якої часто вітав у своїх покоях св. п. Романа Купчинського. Щирим спогадом про близьку людину, творця у слові і мелодії, вона полонила авдиторію філядельфійців, для яких відомий пісняр УСС-ів став ще ближчим і сприйнятнішим, як перед тим. Виринула жива постать небуденної людини, яка зуміла за життя у собі поєднати воїна у рядах Леґіону Січових Стрільців, де був у дійовій службі від 1914 до 1920 року, і закінчив її у ранзі поручника і коменданта сотні, поета, прозаїка і журналіста та знаменитого барда. Мав він вроджене відчуття гумору, що проглядало у багатьох його творах і могло захопити і друзів-вояків на тлі природи, і добірне товариство львівського сальону. Як поет-лірик, а також епік, належав до неосимволістичного напряму часів модернізму, а саме до західньоукраїнської групи батько обдарував їх — дітей -- раз котиком, а раз песиком-ямником. З нагоди дня св. Юрія, присутні проспівали Юрієві многоліття.

Ми, слухачі, вдячні виконавцям і організаторам, які подбали ще й про гарну перекуску на столах буфету, що дало нагоду поділитися враженнями вечора.

Н. П.

Оселедець, який припав до душі

Нещодавно мені подзвонив приятель і звернувся з таким неочікуваним запитанням:

— Скажіть, будь ласка, чи любите оселедці?

Довго не думаючи, я відповів, що взагалі не споживаю їх.

А між тим, приятель продовжував наполягати:

— Я пропоную такого оселедця, який обов'язково буде вам смакувати.

— Не інтриґуйте, друже, скажіть, що маєте на увазі?

— Йдеться не про те, що ви думаєте, наразі оселедцем названо традиційний товариський вечір, який щорічно влаштовує 12-ий чикаґський Відділ Українського Золотого Хреста.

— То інша справа, такого оселедця треба обов'язково покуштувати, — погодився я.

...У великій залі, прикрашеній квітами та святочними малюнками, зібралося біля двохсот учасників зустрічі, яка вже стала традиційною, адже відбувається впродовж багатьох років. У всіх піднесений настрій, святковий вигляд, люди раділи, що мають змогу зустрітися, обмінятися новинами. Гостями цієї імпрези були: консул України в Чикаґо Юрій Лазарев з дружиною Галиною, почесний голова централі ОДВУ д-р Богдан Шебунчак та голова Головної управи Українського Золотого Хреста Наталія Іванів, представники світських та прицерковних організацій і товариств.

Організатори традиційного вечора підготували досить цікаву і різноманітну програму, яка передбачала коротку офіційну частину, а крім того виступ відомого в Чикаґо гумориста Зіновія Маринця, співового дуету у складі Богдана та Наталі Кісіл, багато розваг, ігор та льотерії.

З вітальним словом до присутніх звернулась голова управи 12-го Відділу Анна Кузик. Не буду переказувати, про що вона говорила, краще нехай сама скаже:

— Маю велику шану і приємність від імені нашого Відділу привітати всіх вас і висловити щиру подяку за вашу жертвенність під час збірок, яка дає нам змогу подавати помічну руку потребуючим, та втерти не одну сльозу.

Наш Відділ, заснований у 1993 році, спрямовує тепер свої зусилля на надання допомоги дітям, які постраждали від чорнобильської катастрофи. Мені приємно зазначити, що Український Золотий Хрест першим в Америці запросив на відпочинок хворих дітей спочатку в Пенсильванію, а згодом в Карпати.

Скажу про ще один напрямок нашої праці. Йдеться про надання допомоги осередкам суспільної служби, які знаходяться в Кіровограді, Краснограді та в Черкасах. Наш відділ зібрав та відправив в ці міста пачки загальною вагою 1,000 фунтів, крім того ще значну суму грошей.

Хочу ще раз висловити щиру подяку нашій українській спільноті за те, що їх пожертви дають можливість надавати допомогу тим, хто її конче потребує.

На закінчення свого виступу голова Управи запросила учасників товариської вечері покуштувати смачної шиночки, добірної ковбаски, різних салаток, а також всіми знаної рибки. Всі кулінарні присмаки були приготовлені руками членок Відділу.

Вечір всім сподобався, адже було весело, люди завдячували організаторам „Оселедця" за смачні страви, за розваги та за виграші, які дісталися багатьом щасливцям. Серед них був і академік Василь Маркусь. Треба було бачити його радість, коли він отримував нагороду.

Якщо наступного разу мені потелефонує приятель і запросить на черговий оселедець, то йому не треба буде мене умовляти, навпаки я сам пораджу знайомим посмакувати його, адже він всім припадає до душі.

Анатолій Гороховський

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Відгукаючися на заклик Екзекутивного Комітету УНСоюзу про зложення пожертви на видавничий фонд „Свободи" на покриття підвишки за поштову пересилку газети, ви можете свої пожертви складати у вашого секретаря відділу, або посилати прямо до адміністрації „Свободи" на адресу:

**30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302**

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

**НЕДІЛЯ
4-го ЧЕРВНЯ, 1995 р.**

Рочестер, Н. Й. Квартальні збори 367-го Відділу УНС „Запорозька Січ" відбудуться о год. 2-ій по полудні в кафетерії церкви св. Йосафата. Проситься всіх членів взяти численну участь і вирівняти свої вкладки. Фінансовий секретар —
Христина Дзюба.

ВІДІЙШЛИ • ВІД НАС •

о. диякон БОГДАН ТАРНАВСЬКИЙ член УНС Відд. 307-го Т-ва ім. Митрополита А. Шептицького в Бостоні, Масс. помер 11-го листопада 1994 року на 70-му році життя. Нар. 1924 року в Чорткові, Україна. Членом УНС став 1962 року. Залишив у смутку дружину Анну, сина Юрія з дружиною Дасею та синочком Степаном, доню Ґалину з мужем Василем та синочком Марком, сестру Віру Мазяр з мужем Володимиром і дітьми: Любою, Надею та Леськом і внуками Оксаною та Орестом. Похорон відбувся 14-го листопада 1994 року на цвинтарі Св. Духа в Гемптонбурґу, Н.Й.

Вічна Йому Пам'ять!

Дмитро Ґалонжка, секр.

АННА ПОМАРАНСЬКА член УНС Відд. 123-го Т-ва Св. Марії в Скрентоні, Па. померла 30-го листопада 1994 року на 73-му році життя. Нар. 13-го березня 1921 року. Членом УНС стала 1940 року. Залишила у смутку сестру Гелену, брата Честера та ближчу і дальшу родину. Похорон відбувся на Gwinnett Memorial Park in Lawrenceville, Georgia.

Вічна Їй Пам'ять!

Софія Голик, секр.

НЕСТОР ВІКТОР ТОМКІВ, член УНС Відд. 412 Т-ва ім. Івана Франка в Торонто Онт. Помер 23-го грудня 1994 р. на 63-му році життя. Нар. 1931 р. в Ґрімсбі, Онт. Членом УНС став 1961 р. Покійний залишив држину Амелію, дочку Христину і сина Андрія. Похорон відбувся 23-го грудня 1994 р. на цвинтарі Квінс Давн в Ґрімсбі, Онт.

Вічна Йому Пам'ять!

Емілія Смаль, секр.

ІВАН М. ПАРАСЮК, член УНС Відд. 156 Т-ва ім. Тараса Шевченка в Брукгавен, Па. Помер 15-го січня 1995 р. на 72-му році життя. Нар. в Честер. Залишив у смутку дружину Доротею Ж. Іваноскі Парасюк, 3-ох дочок Синтію А. Валлорані, Доротею М. Провензано, Діяну М. Іргандж, сестру Силвію Міклітіс, і 2-ох внуків. Похорон відбувся 17-го січня 1995 р. на цвинтарі свв. Петра і Павла в Брумал, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Михайло Новак, секр.

ПЕТРО ВОЙТОВИЧ член УНС Відд. 337 в Балтиморе, Мд. Помер 12-го грудня 1994 р. на 83-му році життя. Нар. 4-го листопада 1911 р. в Зарваниці, Україна. Залишив у смутку дружину Володимиру Войтович. Похорон відбувся 15-го грудня 1994 р. на цвинтарі св. Михаїла в Балтиморе, Мд.

Вічна Йому Пам'ять!

БОЙЧУК МИКОЛА з Палатайн, член УНС Відд. 379 Т-ва Св. Юрія в Чикаґо. Помер 23-го грудня 1994р. на 79-му році життя. Нар. в Західній Україні. Членом УНС став в 1951 р. Залишив у смутку дружину Зофію і родину, Кикіш Марію, Люсю і рідну сестру Теклю Власенко. Похорон відбувся на цвинтарі о. Миколая в Чикаґо.

Вічна Йому Пам'ять!

С. Ґоляш, секр.

ПЕТРО Д. ЧЕРРИ, член УНС, Відд. 53, Т-ва св. Миколая в Піттсбурґ, Па. Помер 15-го листопада 1994 року на 76-му році життя. Нар. 12-го вересня 1918 року в Піттсбурґ, Па. Членом УНС став в 1967 році. Залишив у смутку дружину Анну Катерину Черрі, дочку Діяну Ченко, синів Давида П., і Роберта Й., внуків Давида та Даніел. Похорон відбувся 18-го листопада 1994 року на цвинтаr Володимира в Піттсбурґ, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Іван Головатий, секр.